

مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای حقوق تجارت

مؤلف: دکتر مجید قربانی لاجوانی

عضو هیئت علمی دانشگاه صنعت نفت

انتشارات چتر دانش

سرشناسه	■	قربانی لاجوانی، مجید، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	■	مجموعه پرسش‌های چهار گزینه‌ای حقوق تجارت
مشخصات نشر	■	تهران: چتر دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	■	۷۹۹ص.
شابک	■	۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۴۷-۹
وضعیت فهرست نویسی	■	فیبای مختصر
یادداشت	■	چاپ نوزدهم.
شماره کتابشناسی ملی	■	۴۸۲۳۸۸۳

نام کتاب	■	مجموعه پرسش‌های چهار گزینه‌ای حقوق تجارت
ناشر	■	چتر دانش
مؤلف	■	دکتر مجید قربانی لاجوانی
نوبت و سال چاپ	■	سی و یکم - ۱۳۹۸
شمارگان	■	۲۰۰۰
شابک	■	۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۴۷-۹
قیمت	■	۱۰۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خم‌نیری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

ناشر سخن

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرتعدادترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزشی عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به‌منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

مقدمه مؤلف	۹
بخش نخست: تعریف تاجر، اعمال تجارتي و تكاليف تجار	۱۴
فصل نخست: تعريف تاجر	۱۴
فصل دوم: اعمال تجارتي	۲۲
مبحث نخست: اعمال تجارتي ذاتي (مطلق يا اصلي)	۲۲
مبحث دوم: اعمال تجارتي تبعي	۲۹
فصل سوم: تكاليف تجار	۳۷
مبحث نخست: تنظيم و نگهداري دفاتر تجارتي	۳۷
مبحث دوم: ثبت نام در دفتر ثبت تجارتي	۵۰
بخش دوم: قراردادهای بانام قانون تجارت	۵۲
فصل نخست: قرارداد دلالي	۵۲
مبحث نخست: ماهيت دلالي	۵۲
مبحث دوم: قوانين حاكم بر قرارداد دلالي	۵۴
مبحث سوم: آثار قرارداد دلالي	۵۶
گفتار نخست: حقوق دلال	۵۶
گفتار دوم: تعهدات دلال	۶۴
فصل دوم: قرارداد حق العمل كاري (كميسيون)	۷۱
مبحث نخست: ماهيت حق العمل كاري	۷۱
مبحث دوم: آثار قرارداد حق العمل كاري	۷۴
گفتار نخست: حقوق حق العمل كار	۷۴
گفتار دوم: تعهدات و مسؤليت‌هاي حق العمل كار	۷۸
فصل سوم: قرارداد حمل و نقل	۸۹
مبحث نخست: قوانين حاكم بر قرارداد حمل و نقل	۸۹
مبحث دوم: آثار قرارداد حمل و نقل	۹۰
گفتار نخست: حقوق متصدي	۹۰

۹۲	گفتار دوم: تعهدات و مسئولیت‌های متصدی
۱۰۸	فصل چهارم: ضمانت
۱۱۴	فصل پنجم: قائم‌مقامی تجارتي
۱۱۶	بخش سوم: اشخاص حقوقی
۱۱۶	فصل نخست: شخصیت حقوقی و عوارض آن
۱۲۲	فصل دوم: مؤسسات غیرتجارتی
۱۲۴	فصل سوم: شرکتهای تجارتي
۱۲۴	مبحث نخست: اقسام شرکتهای تجارتي، تعریف و گروه بندی آنها
۱۲۴	گفتار نخست: اقسام و تعریف شرکتهای تجارتي
۱۲۶	گفتار دوم: گروه بندی شرکتهای تجارتي
۱۲۶	الف- شرکتهای سرمایه، اشخاص و مختلط
۱۴۱	ب- شرکتهای دولتی و خصوصی
۱۴۶	ج- شرکتهای موضوعاً تجارتي و شکلاً تجارتي
۱۴۶	د- شرکتهای تجارتي ثبت‌شده و شرکتهای عملی
۱۴۸	مبحث دوم: تشکیل و ثبت شرکتهای تجارتي
۱۴۸	گفتار نخست: تشکیل شرکتهای تجارتي
۱۴۸	الف- کلیات
۱۵۴	ب- تشکیل شرکت سهامی
۱۷۰	ج- تشکیل شرکت با مسئولیت محدود
۱۷۶	د- تشکیل شرکت تضامنی
۱۷۷	ه- تشکیل شرکت نسبی
۱۷۸	گفتار دوم: ثبت شرکتهای تجارتي
۱۸۰	مبحث سوم: اوراق بهادار و سهم‌الشرکه‌ی شرکتهای تجارتي
۱۸۰	گفتار نخست: اوراق بهادار
۱۸۰	الف- کلیات
۱۸۵	ب- سهام

- ج- اوراق قرضه و اوراق مشارکت ۲۰۱
- گفتار دوم: سهم‌الشرکه ۲۰۷
- مبحث چهارم: تصمیم‌گیری شرکا ۲۱۲
- گفتار نخست: مجامع عمومی شرکت‌های سهامی و تعاونی ۲۱۲
- الف- دعوت مجامع عمومی ۲۱۲
- ب- حد نصاب رسمیت جلسات مجامع عمومی ۲۱۶
- ج- صلاحیت‌های مجامع عمومی ۲۱۹
- د- تصمیم‌گیری در مجامع عمومی - حق رأی و اکثریت ۲۲۵
- ه- اداره‌ی جلسه‌ی مجمع عمومی و پایان آن ۲۳۴
- گفتار دوم: تصمیم‌گیری شرکا در شرکت با مسئولیت محدود و تضامنی ۲۳۸
- مبحث پنجم: مدیران و مدیرعامل شرکت‌های تجاری ۲۴۲
- گفتار نخست: شرکت‌های سهامی و تعاونی ۲۴۲
- الف- تصدی سمت و زوال آن ۲۴۲
- ب- اختیارات مدیران و مدیرعامل ۲۶۳
- ج- حقوق و تکالیف مدیران و مدیرعامل ۲۷۱
- د- مسئولیت مدنی مدیران و مدیرعامل ۲۷۴
- ه- معاملات مدیران، مدیرعامل و اشخاص وابسته به آن‌ها با شرکت ۲۸۳
- گفتار دوم: سایر شرکت‌های تجاری ۲۸۸
- مبحث ششم: بازرسان شرکت‌های تجاری ۲۹۴
- مبحث هفتم: تغییرات سرمایه‌ی اسمی شرکت‌های تجاری ۳۰۲
- گفتار نخست: افزایش سرمایه‌ی اسمی ۳۰۲
- گفتار دوم: کاهش سرمایه‌ی اسمی ۳۲۲
- مبحث هشتم: حساب‌های شرکت تجاری ۳۳۶
- مبحث نهم: انحلال و تصفیه‌ی شرکت‌های تجاری ۳۵۰
- گفتار نخست: انحلال بدون تصفیه ۳۵۰
- گفتار دوم: انحلال توأم با تصفیه ۳۵۲

بخش چهارم: اسناد تجارتي ۳۸۰

- فصل نخست: تعريف، انواع و امتيازات سند تجارتي ۳۸۰
- فصل دوم: صدور سند تجارتي ۴۱۵
- فصل سوم: قبول و نکول برات ۴۴۶
- فصل چهارم: تاريخ تأديهی اسناد تجارتي ۴۶۵
- فصل پنجم: انتقال و ظهرنويسی سند تجارتي ۴۷۰
- فصل ششم: ضمانت ۴۹۳
- فصل هفتم: تکالیف و حقوق دارنده ۵۰۴
- مبحث نخست: تکالیف دارنده ۵۰۴
- مبحث دوم: حقوق دارنده ۵۳۹
- فصل هشتم: تأديهی وجه سند ۵۶۳
- مبحث نخست: تأديهی وجه سند توسط مسئولان ۵۶۳
- مبحث دوم: تأديهی وجه سند توسط شخص ثالث ۵۸۲
- فصل نهم: مفقود شدن اسناد تجارتي ۵۸۵

بخش پنجم: ورشکستگی ۵۸۹

- فصل نخست: صدور حکم ورشکستگی ۵۸۹
- فصل دوم: مندرجات الزامی و ویژگیهای حکم ورشکستگی ۶۰۵
- مبحث نخست: مندرجات الزامی ۶۰۵
- مبحث دوم: ویژگیهای حکم ورشکستگی ۶۱۰
- فصل سوم: آثار حکم ورشکستگی ۶۱۴
- مبحث نخست: منع مداخلهی تاجر و انحلال شرکت تجارتي ۶۱۴
- مبحث دوم: تعليق دعاوی و تعقیبات فردی ۶۲۱
- مبحث سوم: بطلان برخی اعمال و معاملات تاجر ۶۲۳
- مبحث چهارم: حال شدن دیون مؤجل ۶۴۵
- مبحث پنجم: دعاوی استرداد ۶۵۲
- مبحث ششم: محدود شدن مدت اعمال خيار فسخ ۶۵۹

۶۶۱	فصل چهارم: اجرای حکم ورشکستگی
۶۹۴	فصل پنجم: قرارداد ارفاقی
۶۹۴	مبحث نخست: شرایط انعقاد قرارداد ارفاقی
۷۱۱	مبحث دوم: آثار قرارداد ارفاقی
۷۱۳	مبحث سوم: انحلال قرارداد ارفاقی
۷۱۹	فصل ششم: اعاده‌ی اعتبار
۷۱۹	مبحث نخست: انواع اعاده‌ی اعتبار
۷۲۰	مبحث دوم: شرایط اعاده‌ی اعتبار
۷۲۵	مبحث سوم: آثار اعاده‌ی اعتبار
۷۲۵	فصل هفتم: جرایم مرتبط با ورشکستگی
۷۳۴	بخش ششم: مالکیت‌های معنوی و داوری تجارتي
	نقد و بررسی اجمالی «ماده واحده‌ی اصلاح ماده‌ی ۲۴۱ لایحه‌ی قانونی اصلاح
۷۳۸	قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰»
۷۴۳	تحولات جدید در حقوق تجارت
	الف- افزایش شرایط قانونی تصدی سمت مدیریت یا مدیریت عاملی در شرکت‌های
۷۴۳	تجارتی
۷۴۴	ب- تجویز استفاده از ارتباطات الکترونیکی
۷۴۶	نوآوری‌ها و نارسایی‌های قانون اصلاح قانون صدور چک ۱۳۹۷
۷۷۶	سؤالات آزمون وکالت ۹۷
۷۵۸	سؤالات آزمون دکتری حقوق خصوصی سراسری ۹۸

به نام آنکه جان را فکرت آموخت بازار آشفته

نگهدار اندر این آشفته‌بازار

کدین گازر از نارنج عطار

بازار آشفته در معنای عرفی کلمه، بازاری است که ورود و خروج مشارکت‌کنندگان به آن، تابع ضابطه خاصی نیست و هیچ مرجع یا دستی‌نامرئی قادر نیست قیمت و کیفیت عرضه و به‌طور کلی مطلوبیت بازار را برای مشتریان آن تضمین کند. بازار کتب آموزشی حقوق در حال حاضر مصداقی بارز برای آن است، دو دلیل اصلی عامل این وضعیت است:

۱- در کنار کتاب‌های پرارزشی که حاصل یک عمر مجاهدت علمی نویسندگانشان هستند در این بازار نوشته‌هایی یافت می‌شود که انسان بعد از نگاهی گذرا بر محتوای آن‌ها از هدر رفتن کاغذی که برای چاپشان مصرف شده دچار تأسف می‌شود. بخش قابل توجهی از کتاب‌هایی که در این بازار مورد معامله قرار می‌گیرند کتبی هستند که در مقام پاسخگویی به پرسش‌های چهارگزینه‌ای آزمون‌های برگزار شده در سال‌های پیش نوشته شده‌اند، آشفته‌گی بازار در ارتباط با این کتاب‌ها نمود بیشتری دارد. در این حوزه به دلیل سود نسبی فعالیت و فقدان نظارت منسجم از حیث محتوا بر محصولات عرضه‌شده کتاب‌هایی با سطح کیفی به شدت نازل و در برخی موارد حاوی سخنان نسنجیده و غیرعلمی به مشتری عرضه می‌شوند. تلقی عمومی این است که چون پاسخ‌گویی به پرسش‌های چهارگزینه‌ای آزمون‌های پیشین کار علمی جدی نیست، سهل است و هر شخصی که آشنایی اجمالی با کتاب‌های اصلی درس مورد نظر داشته باشد می‌تواند به این پرسش‌ها در قالب تدوین کتاب دست یازد از این رو بازار این دست کتب جولانگه اشخاصی شده که حس نامجویی خود را با تدوین کتابی برای پاسخ‌گویی به سؤالات چهارگزینه‌ای ارضا می‌کنند و این کار تمرینی است شاید برای کارهای جدی‌تر بعدی. سهل‌تر بودن پاسخ‌گویی به پرسش‌های چهارگزینه‌ای در قیاس با پژوهش‌های نظری تحلیلی در حقوق قابل انکار نیست ولی این امر نباید موجب عرضه کتابی حاوی پاسخ‌های نادرست شود. مضار آشفته‌گی بازار را خامی مشتری دو چندان می‌کند، معمولاً مشتریان کتاب‌های فوق را دانشجویانی تشکیل می‌دهند که یا در مقطع کارشناسی حقوق هنوز مشغول به تحصیل هستند یا تازه تحصیل در این مقطع را به پایان برده‌اند؛ از این رو قادر به تشخیص سره از ناسره نیستند و شوق کسب نمره قبولی در آزمون همراه با تبلیغات خلاف واقعی که برای فروش برخی از این کتاب‌ها صورت می‌گیرد خوانندگان

آن‌ها را گمراه می‌کند.

۲- نحوه طرح پرسش در آزمون‌های حقوقی هم عاری از اشکال نیست، به دلیل نحوه تدوین و تنظیم قوانین در کشور همواره قوانین مصوب مراجع صلاحیت‌دار در موقع تفسیر محل بحث و اختلاف نظر بین نویسندگان حقوقی بوده‌اند برای شناخت وضعیت موجود نگاهی به تفاسیر ارایه شده برای قانون مدنی که شاهکار قانون‌گذاری در کشور محسوب می‌شود، کافی است.

در ارتباط با سایر قوانین که از حیث محتوا و شکل نگارش قطعاً وضعیت‌شان نامناسب‌تر از قانون مدنی است، اختلاف نظر بین نویسندگان شدت بیشتری دارد. وضعیت زمانی آشفته‌تر می‌شود که طراح پرسش شخصی غیر از نظریه‌پردازان تراز اول درس مورد نظر باشد که تألیفاتی شناخته شده دارند و تألیفات ایشان منبع درسی در دوره‌های آموزشی کارشناسی است. در این وضعیت معمولاً طراح پرسش حداقل در برخی سؤال‌ها رویکرد خود در خصوص تفسیر قانون مورد نظر را مبنا قرار می‌دهد و پرسش و پاسخ مثبت آن براین اساس طرح می‌شود؛ در حالی که برای بسیاری از شرکت‌کنندگان در آزمون جز آن‌هایی که فرصت اطلاع یافتن از دیدگاه فرد مورد نظر یافته‌اند اصلاً امکان آشنایی با نظر او فراهم نشده است، حال وضعیت دانشجوی یا دانش‌آموخته‌ای را در نظر بگیریم که وقت گران‌بها و توان خود را برای مدتی قابل توجه صرف آمادگی برای امتحان کرده و حجم قابل توجهی از اطلاعات و نظریه‌های دست اول را در ذهن خود انباشته ولی در آزمون با پرسش‌هایی نامتعارف روبرو شده است. پاسخ‌گویی به چنین پرسش‌هایی سطح کیفی کتاب‌های تنظیم شده به‌عنوان پاسخ پرسش‌های چهارگزینه‌ای را هم تقلیل می‌دهد؛ زیرا در برخی موارد به دلیل مبهم بودن پرسش، انتخاب پاسخ مناسب آن دشوار است در نتیجه نویسنده دست به انتخابی نادرست می‌زند، در مواردی هیچ‌یک از گزینه‌ها پاسخ درست پرسش نیستند و نویسنده بدون توجه به این نکته و با این فرض که حتماً سؤال باید یک گزینه درست داشته باشد یکی از آن‌ها را برگزیده است.

آسیب‌های ناشی از این وضعیت بسیار است و بحث‌وبررسی در مورد آن به مجال وسیع‌تر نیاز دارد. به هر حال برخوردهایی که در سالیان تدریس این درس بعد از امتحان با دانشجویان داشته‌ام همواره توأم با گلایه‌هایی از طرز طرح پرسش و لزوم چاه‌اندیشی سریع از سوی مراجع صلاحیت‌دار در این خصوص بوده است. اقدام برای سامان دادن به این وضعیت برکات و آثار مطلوب فراوانی دارد بدون اینکه هزینه‌ای بر آن مترتب باشد. عدم نیاز به هزینه‌ای قابل توجه برای اجرای این طرح انسان را از تأخیر در اقدام مؤثر برای به سامان کردن این بازار آشفته دچار

حیرت می‌کند حداقل اثر مثبت این اقدام میمون افزودن بر انگیزه جوانان برای تلاش بیشتر و با برنامه برای بالا بردن سطح دانش و معلومات خویش است و علاوه بر آن بدبینی نسبت به آزمون‌ها را رفع می‌کند، از همه مهم‌تر اینکه برگزاری آزمون به رسالت واقعی خود یعنی سنجش دانش شرکت‌کنندگان و برگزیدن بهترین‌ها نزدیک می‌شود.

برای رسیدن به مطلوب اقدامات متعددی باید انجام شود که برخی از آن‌ها به شرح زیر هستند:

- ۱- شناسایی و پذیرش آسیب‌های موجود در آزمون‌های طرح شده بعد از نظر سنجی از صاحب نظران این امر که باید متشکل از حقوقدان‌ها و متخصصان آموزش و سنجش باشد
- ۲- تدوین دستورالعملی برای نحوه طرح پرسش‌ها و بودجه‌بندی هر یک از مباحث از حیث تعداد پرسش‌ها

- ۳- طرح پرسش از منابعی مشخص و از پیش اعلام شده به نحوی که داوطلب بتواند با آشنایی قبلی از منابع مورد نظر ولو آنکه مفصل و گسترده باشند، برای آزمون خود را آماده کند.

بهترین فرصتی که خداوند رحمان ممکن است به شخصی که به یاد گرفتن علاقه دارد عطا کند، فرصت معلمی است این فرصت بدون اینکه شایستگی آن‌را داشته باشم از سر لطف به‌نحوی شایسته و قابل توجه در ده سال گذشته در اختیار من قرار گرفته است، در این مدت که بخش عمده‌ای از آن صرف تدریس حقوق تجارت شده نکات در خوری در خصوص نحوه تدریس این درس عایدم شد. در دوره‌هایی که برای آموزش حقوق تجارت برای آمادگی آزمون‌های کارشناسی ارشد، ورود به دوره کارآموزی وکالت، قضاوت یا سردفتری برگزار شده همواره یکی از نکاتی که بر آن تأکید می‌کنم ضرورت رجوع دانشجو به پرسش‌هایی است که در آزمون‌های گذشته طرح شده است این کار اگر با هدف آشنا شدن با نحوه طرح پرسش در آزمون صورت گیرد مزیت‌های متعددی دارد از جمله اینکه دانشجو با روش طرح‌شدن سؤال از آنچه در کلاس آموخته است آشنا می‌شود و نیز می‌تواند درصد یادگیری خود را بسنجد. با وجود این یکی از دغدغه‌های مطرح دانشجویان مطابقت نداشتن پاسخ برخی از پرسش‌های طرح‌شده با مطالب عنوان‌شده در کلاس بود. این اختلاف با توجه به دلایل پیش‌گفته امری کاملاً طبیعی و قابل درک است، ولی آموزش را دشوار می‌کند، زیرا دانشجو می‌ماند که آنچه در کلاس یاد گرفته درست است یا آنچه که به‌عنوان پاسخ در کتاب مورد نظر ارائه شده. برای غلبه بر این دشواری مجموعه حاضر تهیه و تنظیم شده است. این مجموعه متضمن پرسش‌های طرح‌شده برای درس حقوق تجارت در آزمون‌های ورودی دوره کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه‌های دولتی و آزاد، آزمون ورودی دوره دکتری

حقوق خصوصی دانشگاه‌های دولتی و آزمون اخذ پروانه کارآموزی وکالت است. برای سهولت یادگیری و استفاده مناسب از مطالب کتاب پرسش‌ها به صورت موضوعی طبقه‌بندی شده‌اند و در تنظیم پاسخ پرسش‌ها همواره تلاش کرده‌ام که مبانی و دلایل نظری پاسخ برگزیده را توضیح دهم مگر در مواردی که به دلیل سادگی بیش از حد پرسش و وضوح پاسخ آن، به استدلال نیاز نبوده است. این کوشش واقعاً ناقابل را به پاس اعتمادی که به من روا داشتند تقدیم می‌کنم به همه دانشجویانی که به امید قبولی در آزمون‌ها وقت خود را به من سپردند و نتوانستم آن‌ها را به خاطر ضعف دانش خود به هدف مطلوب برسانم و باید به‌طور ویژه تشکر کنم از دوست فاضلم جناب آقای دکتر محمدباقر قربانوند که برای شناخت رویه قضایی موجود نزد محاکم در خصوص نکات مورد اختلاف، از دانش ایشان فراوان بهره بردم.

و سخن آخر...

درین بازار اگر سودیست با درویش خرسند است

خدایا منعمم گردان به درویشی و خرسندی

مجید قربانی لاچوانی

اردیبهشت ماه ۱۳۹۲

علائم اختصاری

قانون تجارت	ق.ت.
لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت	ل.ا.ق.ت.
قانون صدور چک	ق.ص.چ.
قانون اداره تصفیة امور ورشکستگی	ق.ت.ا.و.
قانون راجع به ثبت شرکتها	ق.ث.ش.

بخش نخست: تعریف تاجر، اعمال تجاری و تکالیف تاجر

فصل نخست: تعریف تاجر

۱- کدام یک از اشخاص زیر تاجر محسوب نمی‌شود؟ (ارشد سراسری-۷۸)

الف) حق‌العمل کار

ب) دلال

ج) عامل

د) قائم‌مقام تجاری

گزینه‌ی «د» درست است. تعریف تاجر در ماده‌ی ۱ قانون تجارت بیان شده است. در این تعریف، قانون‌گذار معیار تشخیص تاجر از غیرتاجر را موضوع شغل معمول او تعیین کرده است. اگر موضوع شغل معمول شخص از اعمال تجاری ذاتی باشد که در ماده‌ی ۲ قانون تجارت بیان شده‌اند، تاجر و در غیراین صورت غیرتاجر است. از اعمال مندرج در پرسش فوق، حق‌العمل کاری، دلالی و عاملی، طبق بند ۳ ماده‌ی ۲ قانون تجارت، عمل تجاری ذاتی هستند. قائم‌مقامی تجاری در این ماده جزء اعمال تجاری قلمداد نشده است؛ در نتیجه قائم‌مقام تجاری، تاجر نیست.

۲- با توجه به قانون تجارت و سایر قوانین و مقررات موضوعه، کدام مورد در خصوص شرایط اشتغال به تجارت، صحیح است؟ (ارشد سراسری- ۹۷)

الف) اشخاصی که به صورت تجاری به واردات کالا اقدام می‌کنند و قصد توزیع یا فروش کالاهای وارداتی به نحو عمده‌فروشی دارند، ملزم به اخذ پروانه کسب از اتحادیه مربوطه هستند.

ب) شرکت‌هایی که در امر حمل‌ونقل جاده‌ای مسافر فعالیت می‌کنند، علاوه بر اخذ مجوز از سازمان حمل‌ونقل، ملزم به اخذ پروانه کسب از اتحادیه مربوطه هستند.

ج) اشتغال به عملیات صرافی در قالب هر یک از شرکت‌های تجاری موضوع ماده‌ی ۲۰ قانون تجارت، مجاز است.

د) کلیه اشخاصی که به فعالیت تجاری اشتغال دارند، ملزم به اخذ پروانه کسب از اتحادیه مربوطه هستند.

گزینه‌ی «ب» درست است.

طبق ماده‌ی ۱۲ قانون نظام صنفی کشور: «افراد صنفی موظف اند قبل از تاسیس هر نوع واحد صنفی یا اشتغال به کسب و حرفه نسبت به اخذ پروانه کسب اقدام کنند.»

ماده ۲ قانون فوق در تعریف فرد صنفی چنین مقرر کرده است: «هر شخص حقیقی یا حقوقی که در یکی از فعالیت‌های صنفی اعم از تولید، تبدیل، خرید، فروش، توزیع، خدمات و خدمات فنی، سرمایه گذاری کند و به عنوان پیشه ور و صاحب حرفه و شغل آزاد خواه به شخصه یا با مباشرت دیگران محل کسبی دایر یا وسیله کسب فراهم آورد و تمام یا قسمتی از کالا، محصول یا خدمات خود را بطور مستقیم یا غیر مستقیم و به صورت کلی یا جزئی به مصرف کننده عرضه دارد، فرد صنفی شناخته می‌شود.»

گزینه ی «الف» به این دلیل نادرست است که همه اشخاصی را که با انگیزه فروش و توزیع به وارد کردن کالا مبادرت می‌کنند، ملزم به اخذ پروانه کسب دانسته است، در حالی که براساس ماده ۲ قانون نظام صنفی کشور اشخاصی که کالا یا خدمت را به مصرف کننده عرضه می‌کنند فرد صنفی هستند و باید پروانه کسب بگیرند با این توضیح دلیل نادرست بودن گزینه ی «د» هم روشن است. گزینه ی «ج» به این دلیل نادرست است که همه شرکتهای تجارتي نمی‌توانند به صرافى اشتغال پیدا کنند، طبق دستورالعمل بانک مرکزی اشتغال به صرافى در قالب شرکت تجارتي حسب مورد با تشکیل شرکت تضامنی یا سهامی خاص امکان پذیر است.

۳- کدام یک از اشخاص ذیل تاجر نیست؟

- (الف) دلال
(ب) حق العمل کار
(ج) کسبه‌ی جزء
(د) قائم مقام تجارتي
- گزینه ی «د» درست است. کسبه‌ی جزء، تاجرند ولی از تکالیف تاجر معاف شده‌اند.

۴- کدام یک از اشخاص ذیل تاجر نیستند؟

- (الف) مدیرعامل یک شرکت تضامنی
(ب) کارگزار بورس
(ج) بیمه‌گر
(د) انبار عمومی

گزینه ی «الف» درست است. کارگزار بورس، حق العمل کار است؛ در نتیجه، شغل معمول او طبق بند ۳ ماده ۲ قانون تجارت، عمل تجارتي ذاتی است. افزون بر این، طبق بند ۱۳ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ و سایر مقررات حاکم بر فعالیت کارگزاران، فعالیت کارگزاری باید در قالب شرکت تجارتي انجام شود و کلیه‌ی شرکت‌های تجارتي تاجرند. عملیات بیمه طبق بند ۹ ماده ۲ قانون تجارت، عمل ذاتاً تجارتي است و بیمه‌گر که شغل معمول خود را این عملیات قرار داده، براساس ماده ۱ این قانون تاجر است؛ علاوه بر این، براساس ماده ۳۱ قانون تأسیس بیمه‌ی مرکزی ایران و بیمه‌گری عملیات بیمه در ایران، باید به وسیله‌ی شرکت‌های سهامی عام ایرانی که کلیه‌ی سهام آن‌ها بانام است و با رعایت مقررات به ثبت رسیده‌اند، انجام گیرد. طبق ماده ۱ تصویب‌نامه‌ی قانونی تأسیس انبارهای عمومی، انبار عمومی، مؤسسه‌ای است بازرگانی که با رعایت مقررات به صورت شرکت سهامی تأسیس شده و

به ثبت رسیده است.

۵- عامل کسی است که: (ارشد سراسری-۷۳)

الف) به نام و به حساب خود معامله انجام می‌دهد.

ب) به نام خود ولی به حساب دیگری معامله انجام می‌دهد.

ج) به دستور دیگری معامله انجام می‌دهد.

د) واسطه‌ی انجام معامله قرار می‌گیرد.

گزینه‌ی «ج» درست است. در بند ۳ ماده‌ی ۲ قانون تجارت، عاملیت در کنار دلالتی و حق‌العمل‌کاری از اعمال تجارتي ذاتی قلمداد شده است. با وجود این، قانون‌گذار برخلاف دلالتی و حق‌العمل‌کاری، عاملیت را تعریف نکرده است. عامل مانند وکیل به نام و حساب دیگری معامله می‌کند؛ در نتیجه، تعهدات ناشی از قراردادهایی که عامل برای دیگری منعقد می‌کند به عهده‌ی اصیل است.

۶- کدام عبارت صحیح است؟ (وکالت-۹۱)

الف) شرکت‌های تضامنی تاجر هستند و مشمول مقررات ورشکستگی نیز هستند.

ب) شرکت‌های تضامنی تاجر هستند؛ اما از شمول مقررات ورشکستگی خارج هستند.

ج) شرکت‌های تضامنی، تاجر نیستند؛ اما شرکت‌های تضامنی که موضوع آن‌ها تجاری است، مشمول مقررات ورشکستگی هستند.

د) شرکت‌های تضامنی تاجر نیستند و از شمول مقررات ورشکستگی نیز خارج هستند.

گزینه‌ی «الف» درست است. کلیه‌ی شرکت‌های تجارتي از جمله شرکت تضامنی تاجرند و مشمول مقررات ورشکستگی هستند. شمول مقررات ورشکستگی بر شرکت‌های تجارتي به صراحت در ماده‌ی ۴۱۲ قانون تجارت بیان شده است.

۷- مدیران شرکت‌های تجاری: (ارشد سراسری-۸۵)

الف) تاجر محسوب می‌شوند؛ چون به نام خود عمل می‌کنند.

ب) تاجر محسوب نمی‌شوند؛ چون به نام دیگری و به حساب دیگری عمل می‌کنند.

ج) تاجر محسوب می‌شوند؛ چون به نام خود و به حساب خود عمل می‌کنند.

د) تاجر محسوب نمی‌شوند؛ چون به نام خود و به حساب دیگری عمل می‌کنند.

گزینه‌ی «ب» درست است. مدیران و مدیرعامل هیچ‌یک از شرکت‌های تجارتي، تاجر محسوب نمی‌شوند؛ مگر اینکه غیر از تصدی این سمت‌ها شغل معمولشان عمل تجارتي ذاتی باشد؛ مانند اینکه، عضو هیئت‌مدیره‌ی شرکت سهامی، علاوه بر این سمت، به حساب خود به شغل دلالتی یا حق‌العمل‌کاری نیز اشتغال داشته باشد. دلیل تاجر محسوب نشدن مدیران و مدیرعامل شرکت‌های تجارتي این است که اشخاص مذکور در مقام تصدی سمت مدیریت، اعمال تجارتي را به نام و